

HÖGSTA DOMSTOLENS

BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 25 februari 2009

Ö 2732-08

KLAGANDE

HW-N

MOTPART

Justitiekanslern

Box 2308

103 17 Stockholm

SAKEN

Ersättning till offentlig försvarare

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten över Skåne och Blekinges beslut i dom den 28 mars 2008 i
mål B 2978-07

_____

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen ändrar på det sätt hovrättens beslut att HW-N tillerkänns ytterligare ersättning av allmänna medel för försvaret av MDJ i hovrätten med tjugosjutusentjugofem (27 025) kr avseende arbete. Denna kostnad skall stanna på staten. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 5 405 kr.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

HW-N har yrkat att hon skall tillerkännas ersättning för arbete i hovrätten med hela det belopp hon yrkat där.

Justitiekanslern har inte motsatt sig ändring.

SKÄL

HW-N var offentlig försvarare för MDJ, som i tingsrätten mot sitt nekande dömdes för grov kvinnofridskränkning till fängelse i ett år. Han överklagade domen och yrkade att åtalet skulle ogillas, varvid viss ny bevisning åberopades. Efter det att huvudförhandlingen i hovrätten avslutats, och hovrätten beslutat att MDJ skulle vara fortsatt häktad, åberopade HW-N för sin huvudmans räkning ny bevisning i form av förhör med en dansk rättsläkare och begärde att huvudförhandlingen skulle återupptas. Hovrätten fann att den åberopade bevisningen var av betydelse för utgången i målet och att det därmed förelåg skäl att enligt 46 kap. 17 § rättegångsbalken hålla fortsatt eller ny huvudförhandling (jfr NJA 2005 s. 864). Hovrätten beslutade att målet skulle sättas ut till ny huvudförhandling eftersom det fanns hinder för

hovrätten att i den aktuella sammansättningen företa målet till fortsatt förhandling. I dom den 28 mars 2008 ogillade hovrätten åtalet.

HW-N yrkade i hovrätten ersättning för nedlagt arbete motsvarande 74 timmar och 15 minuter. Hovrätten tillerkände henne ersättning som svarade mot arbetad tid 54 timmar och 15 minuter och motiverade nedläggningen med att HW-N borde ha åberopat förhöret med den danske rättsläkaren redan inför den första huvudförhandlingen i hovrätten och att hennes underlåtenhet att göra detta medförde att det blev nödvändigt att hålla en ny huvudförhandling i hovrätten.

Frågan i Högsta domstolen är vilken ersättning HW-N skall tillerkännas som offentlig försvarare för arbete i hovrätten.

I uppdraget som offentlig försvarare ligger att med nit och omsorg tillvarata den misstänktes rätt och i detta syfte verka för sakens riktiga belysning. Försvararen bör, så snart ske kan, genom överläggning med den misstänkte förbereda försvaret och äger under förundersökningen och målets behandling vid rätten göra framställning och vidta åtgärd, som erfordras för tillvaratagande av den misstänktes rätt. (Se 21 kap. 7 och 8 §§ rättegångsbalken.) I uppdraget ingår bl.a. att kritiskt granska den bevisning som åberopas mot huvudmannen, påvisa luckor i denna och om det är möjligt lägga fram kompletterande material (jfr Fitger, Rättegångsbalken, med suppl. t.o.m. nov. 2008, s. 21:29).

En offentlig försvarare har rätt till skälig ersättning av allmänna medel för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget har krävt. Ersättningen för arbete skall bestämmas med utgångspunkt i den tidsåtgång som är rimlig

med hänsyn till uppdragets art och omfattning och med tillämpning av den timkostnadsnorm som regeringen fastställer. (Se 21 kap. 10 § rättegångsbalken.) En försvarare kan enligt 31 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken bli skyldig att ersätta staten för kostnader som han genom vårdslöshet eller försummelse vållat, men ersättningen till försvararen bestäms även i sådant fall med tillämpning av 21 kap. 10 § rättegångsbalken efter vad som är skäligt. Den domstol som bestämmer ersättningen skall göra en noggrann prövning av kostnadsanspråket, och lagstiftaren har i flera lagstiftningsärenden betonat det angelägna i en effektiv kontroll (se t.ex. JuU 1980/81:17 s.7 och JuU 1981/82:19 s. 18 samt prop. 1981/82: 28 s. 17 f. och prop. 2004/05:41 s. 13 ff.).

Utgångspunkten vid bestämmande av ersättning för arbete till en offentlig försvarare är alltså den tidsåtgång som kan anses rimlig. Hovrätten har inte ifrågasatt att H W-N lagt ned det arbete som hon yrkat ersättning för. Nedsättningen synes vara föranledd av att hovrätten funnit att HW-N varit försumlig genom att hon inte åberopat förhör med den danske rättsläkaren i ett tidigare skede och att hon därmed orsakat att ny huvudförhandling fick hållas.

Även om det i princip åligger en försvarare att redan i överklagandet ange den bevisning som åberopas (51 kap. 4 § första stycket 5 rättegångsbalken) är utrymmet för att i brottmål komplettera bevisningen betydande. Om försvararen är försumlig i samband med angivande av bevisning kan detta emellertid inverka på bedömningen av vad som skall anses som skälig ersättning för arbete (jfr t.ex. NJA 1980 s. 234).

HW-N har i Högsta domstolen anfört bl.a. följande. Inför huvudförhandlingen i tingsrätten försökte hon få någon annan rättsläkare än den av åklagaren åberopade att göra en bedömning när det gällde uppkomsten av målsägandens skador men fick svaret att en rättsläkare av kollegiala skäl inte uttalar sig om en annan rättsläkares slutsatser. Hon åberopade därför vittnesförhör med en erfaren läkare, vilken ofta kommit i kontakt med fysiska skador, och denne uttalade sig till hennes huvudmans fördel. Läkaren uttalade sig därvid också i fråga om uppkomna skador på en glasdörr. Eftersom åklagaren hävdade att läkaren saknade kompetens att uttala sig i det avseendet kontaktade hon inför överklagandet till hovrätten en glasmästare som gjorde bedömningar som låg i linje med vad hennes huvudman hela tiden hävdade, nämligen att målsägandens skador inte hade uppkommit på det sätt som målsäganden påstått. Både läkaren och glasmästaren hördes vid den första huvudförhandlingen i hovrätten. Hon bedömde att denna bevisning skulle vara tillräcklig för en frikännande dom. När hovrätten efter avslutad huvudförhandling beslutade att hennes huvudman skulle vara fortsatt häktad insåg hon att det förelåg hög sannolikhet för fällande dom och att hon måste hitta en rättsläkare utomlands som var beredd att uttala sig. Till slut fick hon kontakt med den danske rättsläkaren.

Om en försvarare under förundersökningen och målets behandling vid rätten har fullgjort sitt uppdrag i enlighet med vad som anges i 21 kap. 7 och 8 §§ rättegångsbalken, kan det inte läggas försvararen till last att denne åberopar kompletterande bevisning när han under processens gång inser att domstolen inte kommer att dela bedömningen att den redan åberopade bevisningen är tillräcklig för att väcka rimligt tvivel om huvudmannens skuld. Även om detta sker efter avslutad huvudförhandling med följd att fortsatt eller ny

huvudförhandling måste hållas bör det i sig inte föranleda att ersättningen till försvararen sätts ned.

I förevarande fall har HW-N, då hon inte kunnat finna en rättsläkare i Sverige som ville bemöta de slutsatser som den av åklagaren åberopade rättsläkaren hade kommit fram till, åberopat annan bevisning som hon bedömde skulle vara tillräcklig för att väcka rimligt tvivel om huvudmannens skuld och därmed leda till en frikännande dom. Hennes åtgärder att efter den första huvudförhandlingen i hovrätten och hovrättens beslut i häktningsfrågan försöka finna en rättsläkare utomlands och, då hon lyckades med detta, begära att huvudförhandlingen skulle återupptas har varit påkallade för att ta tillvara huvudmannens rätt. Att hovrätten ansett sig tvungen att hålla ny huvudförhandling med därav föranledda ökade kostnader kan inte läggas HW-N till last. Överklagandet skall alltså bifallas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gertrud Lennander, Severin Blomstrand, Ann-Christine Lindeblad (referent) Anna Skarhed och Lena Moore
Föredragande revisionssekreterare: Peder Bjursten